

sejejo seme ali posadé drevesca. Bolje pa je kar brž gozdna mlada drevesca saditi, ako so izrastla v drevesnicah; s semenom gré stvar počasi. *)

Poškodovano sadno drevje, ako še stoji, je otrebiti vseh nalomljenih vrhov in vej, rane naj se vse z drevnim mazilom ali vsaj z ilovico namešano s kravjem kom zamažejo; drevje se bode tako zopet obrastlo.

Kjer ni mogoče do meseca maja podrtega lesa iz boršta spraviti, treba je deblovino obeliti, veje pa v oglje požgati, da se škodljivi mrčes ne zaplodi.

Podrtega sadnega drevja ne kaže več postavljati; ako so se mu na eni strani korenine potrgale, ne bode dosti več koristilo, zato naj se raji z drugim nadomesti.

Dr. O.

Kakošna klaja naj se poklada bikom za pleme?

Družba kmetijska je izvedela, da nekteri gospodarji na Kranjskem, ki so dobili bike iz državne subvencije ali ki imajo bike s premijami obdarovane za pleme, jih krmijo (futrajo) z lanenimi prešami, drugi pa s tropinami iz olarij ali žganjarij, mislé, da jim prav kaj dobrega storijo s tako redivno krmo.

Taka krma pa nikakor ni za take bike, ki so za pleme odločeni; po taki krmi se spitajo, postanejo debeli in leni, tedaj za pleme za nič. To pa je škoda za gospodarja samega in za deželo.

Družbeni odbor je tedaj sklenil, očitno podučiti take gospodarje, naj brž opusté tako škodljivo klajo.

Plemenskemu biku naj se daje trikrat na dan dobrega sladkega sená, da se nasiti, poleg tega pa tudi rezanice iz ječmenove ali ovsene slame. Včasih kako perišče ovsá dobro tekne biku, ki je imel kaj več skakati. Se vé, da tudi na sol ni pozabiti, in te se dá kakega pol lota na dan. Da frišne vode ne sme manjkati biku, razume se samo po sebi.

Odbor družbe kmetijske kranjske.

Politične stvari.

Le ena ustava je v Avstriji in dr. Giskra je njen profet!

Če pogledamo v državni zbor dunajski in vidimo, kaj se ondi godí, nehoté moramo pritrditi izreku, ki na čelu stoji temu sestavku.

Najnovejši dokaz temu je bil ta, da je večina zbornice poslancev brez daljega prevdarka z nogami pomanjrala predlog Petrinóv, ki je zahteval, naj se spremení decemberska ustava toliko, da dežele dobijo, kar deželam gré, in tako se mir povrne v ubogo polovično Avstrijo. Al privrženci ministerstva so tako zaničljivo zavrgli ta predlog, da ga še ožemu odboru v prevdarek niso dali; „milostno“ so mu živeti dali komaj pol ure, da je baron Petrinó o njem govoril, a potem so ga nemudoma pokopali, češ: „ustava decemberska je edina izveličarica Cislajtani, kajti dr. Giskra „zraven nje“ in „zunaj nje“ ne trpi nikakoršne druge, in dr. Giskra je njen profet!“

Bog ne daj, da se kdo loti „nezmotljivosti“ nove-erne cislajtanske!

Res smešno je to, da privrženci vladni dandanes

*) Take drevesnice imajo grajščinski gozdnarji že na več krajih na Kranjskem, in za gotovo vémo, da se od grajščinskega gozdarkega urada (Forstamt) v Kočevji in v Gradacu na Dolenskem dober kup dobivajo take drevesne sadike.

rimski koncil na vso moč zasmehujejo, ker se pripravljajo nezmotljivost papeževo staviti na dnevni red, in brcajo z rokami in nogami, da bi odvrnili tak sklep rimskega koncila, — al dunajski „koncil“ — to je državni zbor dunajski — ta pa se vé da je nezmotljiv, prav „unfehlbar“ od nog do glave; on je stavil decembersko ustavo, zato gorje mu, kdor zahteva, da se predru-gači! Privrženci ministerski strašno vpijejo, kaj bode, ako se sprejme rimski „syllabus“, in da grozovite nesreče pridejo potem čez ljudi, ako se pregrešijo zoper verske zakone; a ravno ti privrženci so gluhi in slepi za grozovite kazni, ki so jih časnikarji in pridigarji že pretrpeli poslednje dve leti in jih še dandanašnji trpijo z zaporom v ječah in kazni na denarjih za to, da so se predrznili zanikati „nezmotljivost“ decemberske ustave!

Prilike „nezmotljivosti“ se pa mi na tem mestu poslužimo le zato, da trompetarjem „nedotakljive“ decemberske ustave kažemo mršavo njihovo logiko, ktera po eni strani razsaja zoper nezmotljivost človeško, po drugi pa to isto za svojo stran na oltar stavi, da bi jo brez ugovora morali moliti vsi narodi avstrijski le zato, da — kakor je Kaisersfeld z otresom „der Bleisohler“ žugaje brez ovinkov rekel — Nemec kot gospod na vrhuncu stoji, Slovani in vsi drugi narodi pa so mu hlapci.

Pa pogledajmo te možake, kateri zahtevajo, da bi se jim nezmotljivost pripisovala: ali njihova djanja res pričajo ono modrost, ono čisto pravicoljubnost, da smejo predrzni zahtevati, da za njimi narodi avstrijski kličejo: „le decemberska ustava je edino prava v Avstriji in dr. Giskra je njen profet?“

O dvalizmu, ki so ga stvariti pripomogli, odveč bi bilo zdaj še kaj govoriti. Magjari imajo, kar so zahtevali in z lepo ne bojo izpustili iz rok, kar imajo. Kako se v teh razmerah Cislajtani počuti, vemo vsi, in vé tudi finančni minister dr. Brestel, ki se je ravno kar pulil z Andrassy-em za to, koliko naj bi več plačali Magjari, ako veliko zemljo Graničarov v svojo oblast dobijo. Koliko šteje „nezmotljivost“ dunajskega zbora in ministerstva, kazal bode prihodnji čas, kedar „vprašanje Graničarsko“ pride do končne rešitve.

Pustivši tedaj nesrečni dvalizem na stran, pogledajmo si le „nezmotljivost“ vladno v dveh spomenicah (memorandumih), kako spomenica večine ministerske, kateri je dr. Giskra na čelu, odločno odbija vsako pogajanje s Čehi in Moravani, — a ni še tega mesec dni, kar je vabil dr. Giskra Riegerja in Sladkovskega v razgovor, ki pa se vé da nista šla blizo, spomnivši se — spomenice večinske.

In kako mlati prazno slamo večina odborova in ž njo Giskra zdaj o poljski resoluciji! Že je preteklo več tednov, kar odbor žoka ono resolucijo, pa ni izžokal še nič; svojih lastnih prijatlov sit, je dr. Rechbauer osnoval predlog o tem, kaj naj se Poljakom dovoli, — al v svesti smo si, da tudi Rechbauerjev predlog pokoplje zbornična večina, kajti „le decemberska ustava je edino prava in dr. Giskra je njen profet!“

In če poslušamo, kako tudi zdaj pretresa odbor dalmatinske homatiije, ki se ne upa tega, kar je pravo, odločno izreči, da ne bi „nezmotljivosti“ vladne razžalil, in bi rad 12 vladnih glavnih pregreh, ki jih je Ljubiša pošteno odkril, z debelim koltrom pokril, da ne bi se razvidelo, da po enem kopitu se v Avstriji ne morejo postave dajati, — če slišimo vse to, in smo videli, kaj se je v Bokah godilo, strese nas mrzlica o taki „nezmotljivosti“ ministerski!

In kaj dr. Giskra namerava o preuredbi volilne postave za državni zbor? Deželne ustave razrušiti samovoljno po državnem zboru brez vprašanja deželnih zborov in stvariti „monstrum“ mešanega držav-

nega zbora! Res, da že celó najzvestejši prijatelji dr. Giskre z glavo majajo zaradi tega, vendar ne hoteli bi staviti ne enega groša na sto zlatov, da naposled pri sedanjí večini ne bi obveljalo v zbornici poslancev to, kar Giskra trdi — „ad majorem decemberske ustave gloriam!“

In če pogledamo poslednji sklep večine zborove, ki je s svojim glasovanjem prisegla na to, da ministrov predlog nove postave za davek pridobitkov in zaslužkov je dobro prevdarjen in po pravici odmerjen predlog, in če zdaj slišimo, kako se od mnogih dežel slišijo glasovi velike nevolje zaradi tega davka, ki siromaški zaslužek delavcev obklada z davkom, ne moremo si misliti drugega, nego to, da večina zborova preziruje vse drugo in da dela le na to, da — „nezmotljiva“ ostane ustava decemberska in modrost ministerska, ki ne za las ne odjenja od nje!

Kamo pa pride Avstrija s tem? — kazala bode prihodnost, ako se taka „nezmotljivost“ kmalu ne stavi v vrsto — hudih političnih zmót.

Starozgodovinske stvari.

Razprava o imenih nekterih božanstev

in o legi in pomenu nekterih rimskih postaj v nekdanjem Noriku.

Sit apud te honor. antiquitatis.
Plin. lib. 8. 90. 24.

Spisal Davorin Trstenjak.

(Konec.)

Na konci tega članka naj še omenimo ene postaje, in ta je: *Vocarium*. Stalo pa je *Vokarje* (primeri imé vesi *Kokarje*) na cesti, ki je držala iz *Juvava* čez *Kukule* na *Štirsko* in *Koroško*. *Prinzinger* jo poklada z vso pravico v današnji trg *Wagrein*, kar je popačeno iz *Vokarje*, — v *Pongvi*. V *Pongvi* in *Lungavi* (od *pong*, genit. *pongvi*, *globulus*, *corymbus*, staroslovensko bršlinovo zrnje, hrvaško *puga*, *pugačica*, *iris*, *Regenbogen*, ptica *pogačica*, *avis arquata*, vodena kakor *puga* šarena ptica, slovenski *pogačica* vse, kar je ogroklega, skledčka v kolenu (*Kniescheibe*), dalje polsk. *pongvisa*, *gumba*, *knof*; *Lungava* pa od *long*, *lung*, *sylva nemus*, v znamenje, da se je *X* pri noriških Slovenih glasil tudi kot *un*, primeri ime reke: *Undrima* = *Ondrima*, „*Grunsviti pagus*“, med *Anasom* in *Tragisom*, od groznosti *immergere*) — so še leta 777. in dalje naprej čisti Sloveni stanovali, in nemški misijonarji so jim pridigovali po slovenski. Stare listine nam imenujejo kraje: *Goriach* (v *Gorjah*), *Lusnich* (*Lužnik*), *Fresen* (*Breze*), *Lunice* itd.

Imé *Vokarje* nas pelje na slavno imé noriškega kralja *Vokcio*. Tega kralja imenuje *Cäsar* dvakrat. Bil mu je v vojski z *Gali* prijazen in mu poslal 300 konjikov na pomoč. Na drugem mestu piše *Cäsar*, da je *Vokcijeva* sestra bila žena *švabinskega* (sua-vici, suevici, svebici) kralja *Ariovista*. *Mogel* je toraj noriški vladar *Vokcio* velike časti uživati in imeti mogočno državo.

Ne bi se dalo iz te ženitve sklepati na narodno sorodnost *Švabinov* in *Noričanov*? *Švabini* niso bili ni čist nemšk ni čist slovensk rod, vsi zgodovinoslovci v njih spoznajo zvez narodov (*Völkerbund*). Držal bi se mnenja *Landauetovega*, da je nemški del *Švabinov* saj v poznejših časih bil vladar nad slovanskimi zavezniki. Iz te narodne zmesi je gotovo postala jezična mešanica, saj še *Nemcu* danes pomenja *schwabeln* toliko kot „alles unter einander reden“. Imé *Voccio*

najdemo v nominativu in genitivu: *Voccionis*. Slovenska oblika bi se toraj glasila: *Vokcio* — ta stari nominativ najdeš v bolgarščini postavim: *nemio*, *slepio* za: *nemi*, *slepi*, in v staropoljskih imenih *Kazio*, *Bonio*, *bolg. Nanio* itd. Tema je *vok*; iz tega temata imamo več staroslovanskih osebnih imen, postavimo: *Vok*, staročeski in staromoravski *Voksa*, ravno teh narodov; *Vokc* — *Вокъ*, starosbsko, ki je noriškemu *Vokcio* najbolj prispodobno, *Voko*, staropomorsko, baltiških *Slovanov*, *Vočko*, *Vokoun*, *Voka* *), *Vokač*, *Vočkon* staromoravska imena, *Vokosav* = *Vokoslav*, starosrbsko (glej *Moroškin Imenoslov. s. r.*) Mislil sem pri razlagi tega imena na *ok*, *Bergspitz*, zato: *Gregorlji ok*, *brunahenok*, *Seethalerok*, primeri imé gore *okič* = lat. *acu-men*, in rekel, da bi v utegnili biti *aphareza*, kakor v besedah: *voče*, *vokno*, *vozek*, za: *oče*, *okno*, *ozek* (že v listinah 8. stoletja najdemo: *Wandrisa* namesto *Andrica* primeri *Wandritschbach* na gornjem *Štirskem*) ponudim še koreniko: *vek*, *clamo*, *voco*, staropruski *enwakêmai*, *invocamus*, tako, da bi utegnil *Vok* — *Vokca* biti: *clamans*, *vocans*. Naj bistroumniši od mene zasledujejo pomen imena, meni je dovolj, ka je najdem v rabi pri Slovanih.

Vokcia imenuje *Cäsar*: „*rex*“, kar pa ne pomenja kralja v današnjem smislu. On je bil *Vladika*, *dominus*, *dux*, in besedi *vladika* najbolj odgovarja lat. *rex*, vladati *ᾱρχειν*, *anführen*, *herrschen*, *gebieten*, *regere*, *imperare*. Primeri ime poznejšega korotanskega vojvode: *Walduncus*, *Waldunchus*, to je *Vladuh*.

Kje je bil stolni grad kralja *Vokcia*, kako daleč je segalo njegovo kraljestvo, tega ne bomo nikdar dognali. Deželo- in zlatolakomnost je gnala Rimljane v dično našo prodomačijo, tlačili so jo čez 400 let, prinesli kulturo za narod malo srečno, postavljali sem rimske trinoge, fabricirali rimškutarje, in ubogi narod je pozneje, ko so te pokrajine postale pozorišča germanskih, hunskih in obrskih veternejakov, hiral tako dolgo, dokler niso mu Franki dali zadnjega smrtnega pehljaja. Tisoč in tisoč imen krajin pričuje in bode pričevalo na veke, da je po vsem Noriku stanoval marljiv, čeden, zdrav, omikan rod slovensk, večidel njegove domačije so mu vzeli tujci, ktere v srce bode, ako dokazujemo jim in rečemo: te pokrajine so bile od nekdanj naše — Vaše so le postale po grabeži. *)

*) Imé se je še tudi ohranilo pri vesi *Vockenberga*, štubenberški fari v graškem okraji. V oni okolici najdeš slovenska imena: *Illensdorf* = *Ilova*, *Romaschachen* = v *Romačah*, *Schirnitz* = *Širnice*, *Pröding* = *Predinje*, *Nöhring* = *Norinje*, *Gamling* = *Gomilnik* itd.

Pis.

*) Ko sem sklenil ta spis, prime me elegičen duh. *Primarha!* — mislil sem si: *Aschbach* bi gotovo imé postaje *Elegio*, ki je stala pred postajo „*Ad pontem Ises*“, izpeljal iz gršk. *ἔλεγμα*, in trdil, da je *Mark Avrelij*, ko je tukaj hodil branivši rimsko cesarstvo pred *Markomani*, pisali elegije. Muchar poklada postajo to v denešnji *Erla-Kloster*. No, v klostrih je res elegično življenje, pa kaj bi se reklo, ko bi jaz trdil *Erla* je prestavek slov. *Elega*? Presodimo! V slovanščini imamo: *ІЕЛѢХА* in *ІЕЛѢХА* beri: *jeloha*, *jeleha*, *alnus*, *Erle*, litov. *elksnis*. Stari Slovenci pa so še tudi brez jotovanja govorili, kakor *Litevci*, toda, ker sufiksa *eha* in *ega* eno in isto pomenjata: *elega*. Tema je: *el*, in iz tega so poznamenovanja postala za: *alnus* in *populus alba*, toda *elega* celó pravilna tvarina. Pri tematu *Vok* se še spomni na imé *Vokle* v kranjskem okraji na *Kranjskem*, *Vokovice* in *Vokšice* na *Českem*.

Pis.